

УДК 504.75 : 658.345

О. П. Флорін

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ “БЕЗПЕКА ВІЙСЬКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

Розглянуто основні проблеми, що виникають при підготовці курсантів командного профілю Академії внутрішніх військ МВС України з дисципліни “Безпека військової діяльності”.

Постановка проблеми. Складність та багатогранність військової служби, швидкоплинність і динамічність її процесів вимагають від кожного військовослужбовця твердого знання й точного дотримання заходів безпеки в ході бойового навчання та при виконанні службово-бойових завдань як у повсякденній діяльності, так і за надзвичайних обставин.

Питанню реалізації конституційного права військовослужбовців на охорону їх життя та здоров'я під час проходження військової служби у внутрішніх військах завжди приділялась значна увага. У відповідних наказах, директивах та вказівках командування постійно наголошується на необхідності спрямувати головні зусилля управлінь ТрК, командирів з'єднань та військових частин на забезпечення належного рівня безпеки. Кожний навчальний період починається з комплексного заняття щодо дотримання заходів безпеки під час виконання різноманітних завдань військової служби. Його особисто проводять командири з'єднань та військових частин. обов'язковою є перевірка знань правил безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю під час несення бойової служби та планових занять з бойової підготовки [1].

Отже, підготовка висококваліфікованих офіцерів, здатних на належному рівні забезпечити виконання необхідних заходів безпеки, звести до мінімуму потенційні загрози військової діяльності була і залишається надзвичайно актуальною.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Основні завдання внутрішніх військ визначені у Законі України “Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України” [2]. Відповідно до цього Закону командувач внутрішніх військ МВС України у організаційно-методичних вказівках з підготовки військ на 2008 навчальний рік [3] висуває вимоги до підготовки військ, де, зокрема, вказується: “... головну увагу в підготовці слухачів і курсантів зосередити на якісному виконанні навчальних програм і всебічній реалізації вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик”.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) та освітньо-професійна програма (ОПП) випускника Академії внутрішніх військ МВС України є основними документами, що визначають зміст підготовки фахівців.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика [4] відображає мету вищої військово-спеціальної освіти та професійної підготовки, визначає місце фахівця у структурі Міністерства внутрішніх справ України, вимоги до його компетентності, соціально важливі якості, а також систему службово-бойових функцій, типових завдань діяльності та умінь для їх реалізації. Вона є соціальним замовленням на підготовку військових фахівців з урахуванням аналізу їхньої професійної діяльності.

Освітньо-професійна програма підготовки [5] є нормативним документом, що визначає зміст навчання у навчальних об'єктах, їх інформаційний обсяг та рівень засвоєння у процесі підготовки відповідно до вимог ОКХ, перелік навчальних дисциплін, форми державної атестації, термін підготовки фахівця.

У керівних документах [3] щорічно, відповідно до зміни обстановки у державі та світі, уточнюються існуючі та формулюються нові задачі внутрішнім військам, а це, в свою чергу, вимагає внесення змін та доповнень у ОКХ, ОПП та зміст підготовки фахівців.

Метою статті є розроблення пропозицій щодо вдосконалення ОКХ (ОПП) підготовки курсантів командного профілю та змісту дисципліни “Безпека військової діяльності”, приведення їх у відповідність до вимог замовника та сучасних потреб військ.

Виклад основного матеріалу. Згідно з вимогами ОКХ та ОПП випускник Академії внутрішніх військ має бути підготовлений до виконання функціональних обов'язків командира підрозділів внутрішніх військ і здатний до професійної діяльності зі службово-бойового застосування та управління діями підрозділу в умовах воєнного або мирного часу та надзвичайного стану. Одним з основних

**О. П. Флорін. Шляхи вдосконалення змісту підготовки курсантів з дисципліни
“Безпека військової діяльності”**

завдань, що покладаються на нього, є забезпечення безпеки дій підпорядкованих підрозділів, збереження життя і здоров'я підлеглих.

Важливу роль у підготовці фахівців командного профілю відіграє дисципліна “Безпека військової діяльності”. За умов підвищення інтенсивності навчання, швидких змін оперативної обстановки, уточнення та доповнення вимог замовника першочергового значення набуває приведення змісту дисципліни у відповідність до вимог ОКХ, ОПП та керівних документів.

Сьогодні у підготовці фахівців з питань охорони праці існує триетапна система підготовки.

1 етап. Ознайомлення із загальними основами безпеки життєдіяльності людини у навколишньому середовищі, джерелами небезпек та понятійним апаратом небезпек та ризику. Цей етап реалізується через вивчення дисципліни “Безпека життєдіяльності” (БЖД).

2 етап. Ознайомлення із загальними принципами організації охорони праці та техніки безпеки на виробництві. Реалізується через вивчення дисципліни “Основи охорони праці” (ООП).

3 етап. Надання необхідних знань та засвоєння практичних навичок з охорони праці у галузі діяльності. Для курсантів Академії внутрішніх військ МВС України реалізується через вивчення дисципліни “Безпека військової діяльності” (БВД).

Як бачимо, підготовка фахівця із зазначених питань – процес нерозривний, тому проведемо порівняльний аналіз відповідності програм та змісту дисциплін БЖД, ООП, БВД вимогам ОКХ та ОПП щодо забезпечення службово-бойових функцій.

У таблиці наведені службово-бойові функції, типові задачі діяльності, уміння, відповідні їм змістові модулі та кредит часу на вивчення дисциплін БЖД, ООП, БВД.

Т а б л и ц я

Службово-бойові функції	Типові задачі діяльності	Зміст уміння	Назва змістового модуля	Кредит
1	2	3	4	5
Безпека життєдіяльності				54/1.00
Адміністративна функція – управління діяльністю підрозділу у соціально-побутовій сфері	Діяльність підрозділу у соціально-побутовій сфері	Оцінювати небезпеки навкол иш-нього середовища та вибрати принципи і методи безпеки, щодо їх запобігання.	Основи безпеки життєдіяльності.	20/0.37
		Виконувати заходи безпеки у виробничій сфері та побуті, вимагати їх дотримання від особового складу підрозділу	Безпека життєдіяльності у виробничій сфері та побуті	10/0.19
Навчально-виховна (педагогічна) функція – керування навчально-виховним процесом у підрозділі	Виховна робота з особовим складом підрозділу	Організувати заходи щодо викорінення тютюнової, алкогол ьної та наркотичної залежностей, профілактика СНІДу та інших інфекційних захворювань у підпорядкованому підрозділі	Здоровий спосіб життя	8/0.14
Бойове управління – функція управління підрозділом під час виконання службово-бойових завдань	Виконання бойових та службових завдань в умовах застосування зброї масового ураження (ЗМУ) та аварій (руйнувань) радіаційно або хімічно небезпечних об'єктів	Приймати рішення, забезпечуват и безпеку і захист особового складу в умовах надзвичайних ситуацій, організувати рятувальні роботи та ліквідувати наслідки надзвичайних ситуацій	Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій	16/0.30
Основи охорони праці				54/1.00
Службове управління – функція управління повсякденною діяльністю підрозділу	Керування службовою діяльністю підрозділу	Організувати та створювати безпечні умови праці особовому складу при виконанні повсякденних завдань, вимагати дотримання заходів безпеки з охорони праці	Виробнича санітарія	20/0.37

Службово-бойові функції	Типові задачі діяльності	Зміст уміння	Назва змістового модуля	Кредит
1	2	3	4	5
	Здатність застосовувати знання нормативів та організаційно-технічних заходів з охорони праці у повсякденній діяльності військ	Оцінювати умови праці і організувати безпечне виконання робіт	Загальні питання охорони праці	11/0.20
		Застосовувати найпростіші заходи і засоби щодо забезпечення безпечних умов праці у підпорядкованих підрозділах	Техніка безпеки	23/0.43
Безпека військової діяльності				54/1.00
Навчально-виховна (педагогічна) функція – керування навчально-виховним процесом у підрозділі	Бойова підготовка у підрозділі	Організувати роботу щодо керівництва безпекою життєдіяльності підлеглих. Прогнозувати та планувати заходи безпеки військової діяльності	Здоровий спосіб життя та безпека військової діяльності	8/0.20
			Організація безпеки військової діяльності підрозділів	12/0.30
		Здійснювати контроль та аналіз стану безпеки і умов праці, приймати обґрунтовані рішення щодо їх поліпшення. Проводити розслідування випадків травматизму серед військовослужбовців, вести їх аналіз та облік	Особливості безпеки військової діяльності підрозділів у ході бойової підготовки	12/0.30
			Особливості безпеки військової діяльності при виконанні службово-бойових завдань	12/0.30
			Організація протипожежного захисту в частинах та підрозділах ВВ МВС України	10/0.70

Аналіз змісту таблиці показує таке.

1. Змістові модулі розглянутих дисциплін в основному відповідають умінням та типовим задачам діяльності, що визначені в ОКХ та ОПП.
2. Спостерігається неповна відповідність умінь типовим задачам діяльності та змістовим модулям дисциплін. Змістовий модуль “Безпека життєдіяльності у виробничій сфері та побуті” доцільно віднести до дисципліни ООП.
3. Виявлено дублювання окремих змістових модулів різних дисциплін, таких як “Здоровий спосіб життя” та “Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій”.
4. Значна кількість тем та навчальних питань дисципліни БВД є суто теоретичними, не мають достатньо вираженого практичного спрямування, що негативно позначається на якості підготовки.

Висновки

Проведений аналіз змісту ОКХ, ОПП та програм дисциплін БВД, БЖД, ООП, а також співвідношення та розподіл навчальних питань між цими дисциплінами показують, що окремі положення програм дисциплін не повністю відповідають вимогам ОКХ і ОПП. Деякі змістові модулі

дублюють навчальні питання різних навчальних дисциплін. Також недостатньо уваги приділяється практичній реалізації визначених умінь.

Для приведення у відповідність до вимог замовника та потреб військ змісту дисципліни БВД пропонуються такі заходи:

- поступове впровадження в існуючу програму навчальної дисципліни та робочу навчальну програму (в межах існуючого розподілу часу) додаткових тем та питань практичного спрямування за рахунок скорочення часу на менш важливі питання;
- здійснення логічно обгрунтованого перерозподілу змістових модулів та навчальних елементів і виключення їх дублювань у дисциплінах БЖД, ООП;
- конструктивний аналіз відгуків на випускників, що надходять з військ, оперативне коригування змісту навчальної дисципліни за його результатами;
- відображення у змісті дисципліни вимог сучасного законодавства, останніх керівних документів стосовно бойової підготовки, підтримання статутного порядку у підрозділі, забезпечення життєдіяльності військ.

Виходячи з вищезначеного, пропонується така структура дисципліни БВД.

Змістовий модуль 1. Вступ. Основні відомості з галузі безпеки військової діяльності. Організаційні та правові основи безпеки військової діяльності.

Змістовий модуль 2. Заходи безпеки під час бойової підготовки та при переміщеннях особового складу.

Змістовий модуль 3. Заходи безпеки у місцях постійної дислокації підрозділів.

Змістовий модуль 4. Заходи щодо забезпечення безпеки дій підрозділів при виконанні службово-бойових завдань та в бойових умовах.

Реалізація зазначених заходів, на нашу думку, позитивно вплине на якість підготовки випускників Академії внутрішніх військ МВС України.

Список використаних джерел

1. Щодо дотримання заходів безпеки особовим складом внутрішніх військ МВС України: методичні рекомендації. – К. : ГУВВ МВС України, 2005.
2. Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України : закон України від 26.03.1992 р. № 2235-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 29. – Ст. 397.
3. Організаційно-методичні вказівки командувача внутрішніх військ МВС України з підготовки військ на 2008 навчальний рік : наказ командувача внутрішніх військ МВС України № 494 від 29.11.2007 р.
4. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника Військового інституту внутрішніх військ МВС України зі спеціальності 7.140106. – Х. : ВІ ВВ МВС України, 2003.
5. Освітньо-професійна програма випускника Військового інституту внутрішніх військ МВС України зі спеціальності 7.140106. – Х. : ВІВ В МВС України, 2003.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2008 р.